...rus

...a,

Opátovii Adami Gratulatio.

ILLVSTRISSº AC ℞DISSº D. D.

PETRO TYLICKI, EPISCOPO CRAC: DVCI SEVERIENSI &c. &c.

In primo Episcopatus ingressu,

GRATVLATIO.

M. ADAMI OPATOVII.

CRACOVIÆ,
Typis Ioannis Szeliga, Anno Domini 1607.

QVID prodeſt ſublime genus? quid gloria Martis?
Si cultus veræ relligionis abeſt?
AEquiparas vtròque tuos ſplendore Quirites,
Multos ſed vincunt, clara trophæa crucis.
Hoc ſigno Conſtantinus ſæua agmina fregit,
Eccleſię hoc frangas caſtra inimica tuæ.

GRATVLATIO.

MAGNVM QVIDDAM VIDENTVR suſcepiſſe, I. A. qui virorum Illuſtrium, & Principum qui proximam Deo poteſtatem in terris gerunt, prę-claras & laudabiles virtutum actiones, æternis litterarum monumentis ſtudent conſecrare. Nullum enim vnquam, ad orationis gloriam comparandam, illuſtrius argumētum reperitur, quam virtus Principis intaminatis fulgens honoribus: aut quam iuſtitia eiuſdem, nullis quamlibet profuſis largitionibus peruia, nulliſque afflictorum querelis violata, aut denique quam in frenandis cupiditatibus, & in calamitatibus ac iniurijs à vita, fortuniſque ciuium propulſandis, incredibilis & toties ſpectata fortitudo. Verſantur in manibus, non modo imperitæ plebis, ſed etiam virorum doctiſsimorum, quorundam ſcripta, in quibus res omnium iudicio abiectiſsimæ, caluitium, culex, formica, & ipſæ hominum generi infeſtiſsimæ peſtes, bellum, ſtultitia, exquiſitiſsimis laudibus ornantur. Quid verò ſcripta, quæ optimum ac integerrimum Principem, in omnibus vitæ partibus moderatum & temperantem, plenum pudoris, plenum officij, plenum religionis loquuntur: annon in omnium o-

culis geſtabuntur? annon ſummo ſtudio euoluentur? Quod enim ſpectaculum, mortalium oculos magis capere, & ſui oblectatione ſatiare poteſt? quam ſanctiſsimi Principis imago, veris & non ſimulatis virtutum lineamentis animata potius, quã deſcripta? quod tàm iucundum acroama? quod tàm ſuauiſsimis numeris deuinctum & modulatũ carmen, magis demulcet & oblectat aures: quàm ea oratio, quæ ciuitatum populorumque moderatoris, puriſsimam & caſtiſsimam vitam, nulliſque flagitiorum maculis inquinatam prædicat. Magnũ eſt beneficium Dei, & omnium prædicatione maius, rerum humanarum arbitrum & moderatorem, in cuius manu, ſint poſitæ opes, dignitas, & omnium vita mortalium, eum habere, qui cæteros, non tám altiſsimo dignitatis faſtigio, quàm virtutum imperatoriarum ampliſsimo ſplendore antecellat. Huic, tanquam veræ interris imagini Dei, omnis terrarum orbis, ſolennibus laudum adoreis litat: huic, votis concordibus imperium diutiſsimum precatur, huic, laterum ſuorum oppoſitus, contra mucrones inſidiantium promptiſsimè offert: ſuaq; corpora paratiſsimus illi ſubſternere, ſi illi per ſtragem humanam, iter ad ſalutem ſit ſternendũ. Fuit, fuit ſemper, & eſt in hanc vſq; diẽ, ſingulari beneficio Dei, in hoc inclyto & florẽtiſsimo Poloniarum regno, optimorum & ſapientiſsimorum Principũ

copia,

copia , qui non modo in Senatu ſapientiſsiſsima
conſilia dando, verùm etiàm in ſanctiſsimis tem-
plis,ſacra religionesq; immortalis Dei,ſapienter in
terpretando, & fortiter propugnando, Rempub:
conſeruant. Et quanquam innumeri clariſsimi
viri reperiantur, qui, etſi huius mundi negotijs im-
pediti ſunt, plurimum tamen prudentia & conſi-
lio poſſunt, in periculis à Repub: remouendis: hi
tamen qui & fallacis mundi illecebris, & corporis
ſui deſiderijs abiuratis, totos ſe ac omnia ſua, cul-
tui diuino mancipârunt, plus cæteris animaduer-
tere, & tanquam è loco editiſsimo, procellas &
tempeſtates Reipub: denunciare, atque inprimis
fluctus turbulentiſsimos poſſunt componere. Hi
enim, dum aut in rerum ſublimium, & diuinarum
contemplatione occupantur, aut dum ad religio-
ſiſsimas aras, ſacris operando, pro ciuium & Reip:
incolumitate, ad Deum omnis miſericordiæ beni-
gniſsimum parentem, ſupplices manus tendunt;
nonne ipſius Dei, ac Beatiſsimarum mentium con-
ſuetudine fruuntur? nonne ab illarum admirabili,
& longè omnium præſtantiſsima luce, mentis tene-
bræ diſcutientur? nonne cæteris ſapientiùs, labo-
ranti Reipub: opem ferre, eamque è ſeditionum
procellis ereptam, in firmo ac tutiſsimo tranquilli-
tatis portu, collocare poterint. Vt enim res diuinis
miniſterijs deuotæ, plurimum ex ſe venerationis

ſpirant, animoſq; profanæ multitudinis metu percellunt: ita in viris, ad Sacroſancta ſacerdotij munera obeunda delectis, non modò variæ, ac multiplicis ſapientiæ luminaria, (ita adiungente diuina benignitate,) elucent, ſed etiam neſcio quid emicat diuinitatis. Atque equidem, I. P. cum ad te, in hoc longè omnium iucundiſsimo die, & in quo, ius lætitiæ datum eſt publicé, oculos meos, illos inquam mentis, amorem tui ardenter conceptum ſpirantes reflecto, dictu eſt incredibile, quam iucunda recordatio tuarum virtutum, animum meum ſubit, quibus officium, & prudentiſsimi in Curia Senatoris, & Sanctiſsimi in Eccleſia Dei Antiſtitis, tanquã precioſis ornamentis diſtinctum eſſe oporteat. Et cum vocem meam, animi promptiſsimi teſtem, & in hoc, omnis ætatis ac ordinis hominum, cõmuni gaudio, geſtientis interpretem, continere non valeo; dabis mihi pro tua in omnes clementia veniam, quod homo, cum ab alijs rebus, tum à dicendi copia deſertus, tantum mihi negotij ſumam, vt tuas incredibiles virtutes, & quæ iam in omnium ore verſantur, & quæ aliquando præſtantiſsimorũ hominum, & ingenij & orationis vbertatem fatigabunt & exhaurient: audeam tenui orationis filo pertexere. Quandoquidem ipſi Ioui, quem falſó antiquitas Deum putauit & coluit, non tantum cum pingues tauri ad aras cadebant, ſed etiam cũ

pauperis

pauperis angusta manus, tura adoleret, sacra fie-
bant. Et cum sint, propè infinitæ virtutes, quibus
& Senatoriam dignitatem, & summam in Ecclesia
Dei amplitudinem, es adeptus: tum ego illas qua-
tuor maximè sum admiratus, religionem, sapien-
tiam, iustitiam, amorem patriæ: quarum vt ante
multis iucundum fuit, in adolescentiæ flore luxu-
riem adspicere, ita nunc ipsi Reip: vtilissimum, v-
berrimos earũ fructus percipere. Et religionis qui-
dem, & rerum diuinarum studium, non modo in li-
beris, & optimis legum institutis temperatis Re-
buspub: sed etiam in barbaris, & nulla humani of-
ficij ratione deuinctis nationibus, ita antiquissi-
mum & Sacrosanctum fuit, vt quibus initijs cætus,
ac societates hominum coire, vrbium mænibus,
locum designare cæperunt, ijsdem prima diuini
cultus fundamenta sunt iacta. Ita enim illa vetu-
stissima sæcula, quamuis in cognitione veri Dei, dē-
sissimis ignorantiæ tenebris fuissent obsita, sibi per-
suadebant, esse quoddam supremum numen De-
orum, cuius potestate, arbitrio, nutu, cuncta in
hoc spatioso orbis theatro verterentur, & cuius in-
credibili, ac invsitata in genus humanum bonitate
pulcherrimi cælorum orbes, vario siderum splen-
dore distincti, eosdem inter se cursus constantissi-
mè seruantes, vicissitudines dierum atque nocti-
um, commutationesque temporum quadripartitas

& ad maturitatem frugum ; & ad temperationes temporum aptas, efficerent : & cuius, hæc certiſsima iuſtiſsimæ indignationis argumenta putarent, ſi quando, aut vehementiores & immoderatæ tempeſtates, vim magnam aquarum è nubibus, in agrorum atque in hominum perniciem effunderent, aut ſi letalis morbi lues, aut ſegetem in agris enecaret, aut armenta in ſtabulis ſuffocaret, aut denique homines in ciuitate abſumeret. Quare animum adiecerunt, ad aras ponendas, & delubra ſumptuoſiſsima extruenda, in quibus varium honorem Diuis reddebāt, vt imminētia pericula, à ſuo, & Reipub : capite auerterent, ſtatumque rerum, & domi, & foris, florentiſsimum ſortirentur. Sed poſteaquam tandem, illa lux, tot ardentiſsimis votis, ac deſiderijs, ſanctiſsimorum hominum, è cælo euocata in terris illuxit, & illas à tot ſæculis offuſas caligines diſcuſit, tum demum verus atque illibatus religionis cultus reſplenduit, tunc denique oculos, ac mentem mortalium in ſe conuertit. Et quanquā blādiſsimis voluptatum illecebris captæ ac delinitæ mentes, difficulter, tanquam traballi defixæ clauo, ab illa quam ſimulata religio permittebat, vitæ impuritate, & diſſoluta ratione ad hanc pudoris & ſanctimoniæ magiſtram concedebant. ſed ô magna vis veritatis, quæ te contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam, contraque fictas omnium in-

um insidias,per te ipsam defendis, quid non potes? quid non audes? vbi semel animos hominum es complexa: tuum hoc opus, tuum beneficium est, quod illæ tristes Erebi facies, illa horrenda inferni portenta, quæ se pro dijs venditabant, in paludes flammis sulfureis perpetuo flagrantes, sint præcipitata: tibi hoc acceptum ferendum, quod vnus in indiuidua Trinitate Deus, vbique terrarum ac gentium colatur & veneretur: tibi hoc tribuendũ, quod plurimi molitie ex animo eiecta, vitam horridam & asperam adamârunt. & quod cæteris rebus abiectis, cælum negata tentant iter via. Hæc tàm diuina, & feracissima virtutum procreatrix, vbi animum tuum è sacro fonte excepit, & saluberrimis doctrinæ Christi præceptis, ad pietatem conformare suscepit: in tantas subitò flammas religionis tuendæ & amplificandæ excanduisti, vt pro hac, non modò minas, pericula, capitis dimicationem adire, sed ipsum pectus paratis ensibus obuium dare, dulce & decorum putares. Et cum prima initia ætatis, cupiditatum procellis sint obnoxia, quarũ æstu, plurimi à recto virtutis tramite abrepti, grauissima innocentiæ, integritatis, vitæ, fortunarum naufragia sũt passi, tu illam lubricam & fragilem ætatem, tàm sapienter regebas, tam cautè transigebas, vt nec affectus imperium rationis recusarent, nec vnquam rationem, quod fidelissimis

pietatis monitis obtemperaret, pæniteret. Elucebat iam tunc, morum triste senium, & aspectu graue, mira tamen suauitate conditum: illud quidem odio vitiorum susceptum, hoc verò amore honestatis excitatum: illo homines improbissimi percellebantur, hoc quique integerrimi ad virtutis studia inuitabantur: ita vt in tuo iuuenili vultu, & flagitiosi haberent quod metuerent, & optimi quod imitarentur. Et veluti in teneris arborum corticibus, variæ animaliũ effigies incisæ, vná cum arboribus succrescunt, ita illæ notiones pietatis, in tuo animo puerili consignatæ, robur & maturitatem suam, cum ipsa ætate consequebantur. Crescebat & augebatur iuuenile corpus: crescebat & animus religionis studijs adolescens: virebat ætas florida iucundum ver agens, virebat & animus huius se virtutis primæuo flore conuestiens: maturescebant & iam solidæ ac corroboratæ vires erant, maturescebat & firmum tenaxq́ue propositum diuini cultus promouendi. Et cum in omni vitæ parte, manifesta illius vestigia imprimebas, sed tum maxime tanquam plenis velis inuectus, ad laudem & gloriam eius amplificandam prodijsti, cum spretis rebus caducis, & vita tumultuante abiecta, plenum timoris sacerdotij ministerium, & operosũ munus legationis, diuinæ gratiæ, ita disponente domino, adijsti. Intelligo I. P. quam difficili in

loco

loco verſer, quàm mihi ſeſe vberrima dicendi materies offerat, quàm latiſsimus orationis campus pateat: ſed me comprimam, & non patiar in eo loco mediocritatem meam periclitari, cui ſe præſtanti ingenio viros, ſumma copia & ſingulari facultate dicendi, vix vnquam commiſſuros arbitror. Illud tamen, quaſi pertranſennam aſpiciens, non poſſum ſtrictim non attingere: ſerius paulò, & omnium expectatione ſerius, tuæ virtuti & meritis, debiti honores ſunt delati: ſcilicet vt eſt vitium inuidiæ commune & peruagatum, eoſque acerrimè & hoſtiliter inuadens ac deprimens, qui virtutis commendatione, & rebus preclarè geſtis, ad regni beneficia nituntur: te quoque eo odio, quo antea omnes omnibus ſæculis bonos aggrediebatur, eſt aggreſſum. Non pauci, qui te poſterius ad Remp: acceſſerant, aut ſummos magiſtratus adibant, aut ampliſsima ſacerdotia conſequebantur: tu tamen nihil eo immutatus, de ſedulitate ac fide Reipub: data, remittebas, quinimò nec ſumptui, nec labori, nec valetudini parcens, maximis te ac difficillimis in negotijs exercebas. Neque enim ſollicita ambitione, nec nimia honorum cupiditate adductus, infinitos rerum forenſium labores ſuſtinebas, ſed cupiens ciuium & Reip: dignitati, atque inprimis religionis incremento, (cuius nunquam obliuiſci poteras,) inſeruire. Nec hic tuus animus

erat

erat, cum oleo lætitiæ ad offerendam Deo hoſtiã
incruentã vngebaris, vt moleſtis & vſque in ſe-
nium protractis officijs, ampliſsimos & locupletiſ-
ſimos Epiſcopatus obtineres. Quid igitur mirum,
ſi in tanto inuidiæ incendio, animus tuus nullas flã-
mas concipiebat? ſi infractus virtutis iter vrgebat?
ſi ſtrenuus moleſtiarum difficultates ſuperabat? ſi
denique fortitudine ſua inuidorum oculos per-
ſtringebat? Et cum humanarum actionum iuſtiſsi-
mus retributor Deus, vt nullum flagitium ſine vin-
dicta, ſic nullam virtutem ſine prœmio permittit
abire, hanc primum, (ita crediderim,) iuſtiſsimo
& clemẽtiſsimo Sigiſmundo Regi, magnanimo re-
ligionum propugnatori, mentem inſpirauit, vt tu-
is maximis, & ex animo profectis vigilijs, curis,
laboribus, meritos redderet honores. Nec quid-
quam moratus eſt, diuino dicto audientiſsimus
Princeps, teque quatuor honorificentiſsimis Epi-
ſcopatibus, qui ſe non ita longo temporis interual-
lo excipiebant, ornauit: Quos inter eſt hic Cra-
couieñ. quem ſolenni & venerando habitu Paſto-
rali, die hodierno ingrederis, teque in medio po-
puli, tibi diuinitus commiſsi, cognoſcendum ſiſtis,
& quæ eſt conſuetudo cum poteſtate in hanc vr-
bem ingredientium Epiſcoporum, ad reliquias B.
Staniſlai ſupplex te aduoluis, & cum in illius locũ
ſucceſſeris, ab hoc precibus contendis, vt etiam

nunc mortalitate exuta; & Beatorum consortio fruens, in partem muneris & laboris veniat. Et cũ mecum, tuum admirabile studium diuini cultus propagandi, quod superiorũ Ecclesiarum gubernaculis admotus declarasti, considero: non dubito eum tibi præstò ad futurum. Tu namque hoc tam diuino calescens igne, non ea quæ tua essent, sed quæ Dei, quærebas; tuque inprimis pestes illas ac pernicies peculij Christi, scelestissimos inquã pestiferarum opinionum autores, nescio quo Acheronte excitatos, arcebas: tu Sanctissimas ædes sacris & religioni Catholicæ consecratas, ab his spurcissimis non hominibus, sed belluis violatas, & nefariè occupatas, quantum in te fuit studebas recuperare: tu ad ouile Christi fallacis doctrinæ laqueis irretitas, & abductas oues reducebas, tu si quid in tuo grege infirmum erat curabas, si quid vitiorum labe respersum abluebas, si quæ vis morbi pertinacis ingrauescens serpebat, resecabas: tu lætis & amænis pascuis verbi diuini, tu limpidissimis fontibus illius æternæ beatitudinis tuum gregem reficiebas: tu denique prouidebas, ne flagitiorum contagio, in æternum deplorandas strages faceret, sed vt alma salus, virtutum incrementis cõfirmata, complexa omnes foueret: tu si quando furiosa Hæreticorum rabies, Ecclesiæ dignitatem eleuare, illius patrimonium dissipare, sacra, reli-

 gionesq;

gionesque per summum dedecus contaminare, diuinamque suppellectilẽ, ex multo argento & auro, (quod illis multum dolet,) confectam, & gemmis (vt illis etiam vsque eò doleat,) distinctam clarissimis sacrilegis oculis, rapacissimis manibus auferre conabantur, tu inquam inter alios magnanimos & fortissimos Antistites resistebas, priusque vitam tibi eripi, quam hæc te viuo violari malebas. Nescit profectò vera virtus quiescere nescit, sed per quæ vis ardua & periculosa viam sibi pandit, nec languere potest, vbi se honestæ occasiones illius exercendæ præbent. Quare fruere hoc tanto & solo bono, hoc magnus & admirandus, quod sedulò facis, haberi stude; hoc illam quam spectas immortalitatis gloriam, de qua nulla vnquam ætas, nec illa vnquam intermoritura Beatorum præconia conticescẽt, perpetuare contende. Iam verò quæ tanta dicendi copia, quod tam vberrimum orationis flumen reperietur, quod innumeras tuæ sapientiæ laudes, quæ omnium pleno ore celebrantur, si non complecti orando, at vel percensere commemorando possit. Primum illum ætatis iuuenilis cursum, non aliò deflexisti, quamuis multa quæ honestum mentirentur, te suis illecebrarũ præstigijs auocare conarentur, quam ad augustissimum sapientiæ domicilium. Cuius in amorem ita exarsisti; vt non amplius discessionem co-

gitaueris

gitaueris, ſed iam tum in animum induxeras, nullibi ſecurius, nullibi fructuoſius, nullibi iucundius, nullibi honeſtius, non modo pueritiæ, ſed reliquum vitæ curſum poſſe tranſigi. Hic tu primum animum & aures dare cæpiſti, illi Poëtarum concentui, cui ſaxa & ſolitudines voce reſpondent, illis fabularum narratiunculis quibus teneræ mentes capiuntur, & ad honeſti ſtudium excitantur; hic illa præcepta cognouiſti, quæ orationis illuminandæ, & totius Eloquentiæ accumulandę artem præſcribunt; hic illius artis acumina perſpexiſti, quibus in veritate propugnāda, re vniuerſa tribuenda, latente explicanda vtitur : hic illius ſcientię cognitionem es adeptus, quæ diligentiſsima perueſtigatione res à ſenſu comuni abſtruſas & recōditas eruit, & in lucem profert; hic illam verè magiſtrā & parentem vitę Philoſophiā, quam Socrates euocaſſe è cælo & in Vrbibus collocaſſe creditur, quæ Reſpubl, optimis legum inſtitutis moderatur, hominumq; cupiditates ſeſe effundere, & imperium rationis excutere volentes, tenet & coercet, tua illa admirabili ingenij fælicitate excuſsiſti; hic tu iuris diuini leges & inſtituta non infinitis, & concertationum plenis diſputationibus, ſed auctoritate, & illo tibi diuinitus conceſſo iudicio, es aggreſſus interpretari: hic multarum & diuerſarum gentium mentem mores inſtituta, rerumq; publicarum

carum varia principia, multiplices iactationes, & luctuoſos exitus perſpexiſti, cum monumenta re. rum geſtarum, omnemq; memoriam antiquitatis euolueres: hic deniq; omne genus ſcriptorum optimorum, & ſaluberrimis vitæ regendæ præceptis refertiſsimorum, delibaſti. Ita vt iure meritiſsimo, illud de tuo feruenti, & inexpleto ſciẽdi ſtudio dici poſsit, quod de ſuo Romanæ facundiæ Princeps confitetur: quãtum cæteris ad ſuas res obeundas, quantum ad feſtos dies ludorum celebrandos, quantum ad alias voluptates,& ad ipſam requiem animi & corporis conceditur temporis, quantum alij tribuunt intempeſtiuis conuiuiis quantum denique aleæ, quãtum pilæ, tantum tibi ipſi ad hæc ſtudia recolenda ſumebas, atq; etiam nunc ſumis. Excitant in agricola ſtudium culturę, vberrimæ fruges agrorum: excitabant & in te ipſo laborem, cõtentionem, induſtriam, illi in animo tuo tanquam in culto & fertili agro, propè in diem efflorefcentes, & ſapienter intelligendi, & beatè viuendi, lætiſsimi fructus. Gaudet mercator, & totus lætitia exultans, non metuit fragilem truci commitere pelago ratem, cum ex mercium cõmutatione rem ſuam familiarem videt accreſcere: gaudebas & tu, nec labori parcens, quidquam de ſuſcepto negotio remmitebas, cum illas veras animi opes, opibus accumulatas augeri & excreſcere videbas. Laboris

namq;

namq; ibi pœnitet neminem, vbi certa ſpes commodorum affulget, & vbi collectam animi ægritudinem iucunda delectatio reficit. Satis hoc profectò, non modò ad ſapientiæ nomen ſuſtinendum, ſed & ad ipſam laudem parandam videbatur, cum pulcherrimum orbem, tot exquiſitarum ſcientiarum, tam vehemēti cum ſtudio abſoluiſſes, ſed tibi vni, qui hoc amplius quiddam animo ſuſceperas, non ſatis. Non enim tu eam ſapientiam ambiebas, quæ apud Græculos homines, contentionis potiús quam veritatis cupidiores, de propoſitis quæſtiunculis, ſpinoſo, exili, conciſo, & tortuoſo orationis genere, in diſſerendo vtitur: ſed quæ ciuitates inſtitueret, leges optimas ſcriberet, hominum cupiditates frangeret, ius omnibus æquum diceret, ſcelerum fibras, & praui elementa cupidinis extirparet; innocētiam verò, integritatem, & mutuam animorum conſenſionem, in animis ciuium inſereret, hanc noſſe cupiebas, hanc ex veterum monumentis ſtudioſè conquirebas. Et cum hanc, Gymnaſiorum parietibus incluſam, mortuam & ſepultam videres, in lucē atque adeò in ipſam faciem Reip: prodijſti, eamque ad communem vſum & vtilitatem referre cæpiſti. Erat tú in Rep: nomen celebre, optimis quibuſque Reip: regendæ, tuendæ, amplificandæ, artibus inſtructiſsimi viri Ioannis Samoſcij, cuius domus, nobiliſsi-

bilifsimę iuuentuti Polonæ, quafi quidam ludus & officina, & togatarum artium & militarium patuit; ad hunc concefifti, teque illi fapientifsimo & immortali viro, qui de ingeniis hominum iudicare poterat, perpoliendum tradidifti. Quid hic commemorem, qua ille in te animi propenfione, in Reipub: negotijs tibi ad expediendum mãdandis fuit, & qua tu in hunc fide, qua celeritate in conficiendo eras? vix ille innuebat, tu effectum dabas; fapienter prçcipiebat, tu quoq; fagaciter parebas; ex bono & dignitate Reipub: negotia publica moderanda effe monebat, tu quoq; illius ornamentis & faluti, nihil tibi effe carius declarabas; ita vt ille tuum incredibile in obtemperando ftudium, tu verò illius diuinam prope in imperãdo fapientiam, admirabaris. Ex quo, nihil vnquam tale fuit, in quo tu illius in te amorem non agnoueris, aut in quo ille, tuam induftriam & folertiam nõ probauerit. Diuinus, & facile Princeps ingenii & doctrinę Plato, cum ingenij Ariftotelici, acres & celeres in perfpiciendo motus admiraretur, tantoperè in illius amorem exarferat, vt vnus illi inftar omnium, quibus operam in Philofophia nauabat, effet; huiusq; abfentis defiderium, illis amãtifsimis verbis fignificaret, cum modò mentem, modò Veritatis Philofophum, abeffe diceret. Quid ille vir gloria, virtute, fortuna, rebus geftis, verè magnus,

cum

10

cum tuum, in illo iuuentutis flore, qui domi suę, in spem regni, in patriis & auitis moribus instituebatur, indefessum studium in rebus agendis, singularem prudentiam in difficultatibus expediendis, animaduerteret: non dubito, quòd te eodem planè dicto, post præclarè expedita negotia, mentem appellando exciperet, cogitatione verò, suarũ virtutum & sapientiæ, veram effigiem destinaret. Plurimùm debuit Macedonię regnum, fortissimo Thebanorum Imperatori Epaminondę, (cum quo illius gentis nominis celebritas cæpit, & cum hoc eodem funere ellata ac sepulta fuit, & de quo incertum erat, meliorne vir an Imperator esset, quod imperia non sibi sed patriæ quæsiuerit, & in quo mirabile videbatur, vnde tam insignis rei militaris scientia, viro inter litteras nato fuerit,) quod Philippus obses datus, in ædibus illius haberetur, vbi illius virtutum exempla inspiciebat, atque etiam in tantùm imitatus fuerat, vt sordidum & obscurum Macedoniæ regnum, Græciæ & Asiæ ceruicibus imposuerit. Non minus, eo nomine, regnũ Poloniæ, Samoscij manibus acceptum referre debet, quod is non tàm Imperatorijs virtutibus, quibus etiam plurimos veterum videtur superare, non tam ingenij & litterarum gloria, qua homines præstantissima doctrina adæquabat, gentis suæ nomen auctum & ornatum esse voluit, quam te tanto ci-

 ue domi

ue, domi suę educato, suorumq; morum, virtutis, constantiæ, pietatis, ingenij, sapientiæ, tanquam hærede instituto: vt quemadmodum ille, consilio & armis, grauissima pericula remouebat: tu quoq;, (quod nunquam facere intermittis,) alienissimis temporibus huic ipsi Reipub: consilio, & auxilio præstò adesses. Quid igitur mirum, si neque Senatus, viris longo vsu, summa doctrina, excelentissimis ingeniis affluens, tuam illam promptam & expeditam indificillimis Reipub: negotiis explicandis sententiam, satis vnquam extollere potest: si neque exterarum gentium, Regumq; pontentissimorum Oratores, tuam in responsis accipiendis ornatam, sapientẽ, rebusq; accomodatam orationis copiam satis demirari, nec apud suos commendare poterāt. Non etenim, vt est Theognis testis, è squilla, rosa nascitur, aut Hyacintus, neque vt Poëta Venusinus canit. Imbellem feroces progenerant aquilæ columbam. Sed vt

Fortes, creantur fortibus & bonis,

& vt, est in iuuencis, est in equis patrum virtus: ita à viris, summo consilio, summa virtute, summa auctoritate, si nimirum alios informandos suscepe rint, nonnisi eiusdem consilij, virtutis, auctoritatis, ciues sunt sperandi. Beatum te, I. P. quod eum ducem & autorem, ad hæc sapientiæ studia nactus fueris: sed longè beatiorem Rempub: quod virtus, &

 probi-

probitas eorum Senatorum, qui vita sunt functi, in aliis propagata refloreat, & publicè dignitati deseruiat. Sed iam, quæ tua mens, quis animus erat, in iustitia colenda, & iure proprio vnicuique tribuendo, profectò si meæ aures peregrinarentur, & si in hac tàm celebri, & peruagata huius tantæ virtutis omnium prædicatione, tanquam hospites versasarētur, tamen propter has, quas in te sum admiratus virtutes, illius obliuisci non possem. Sapienter enim, vt cætera, parens & autor doctrinæ Peripateticæ Aristoteles, illos dignos esse iudicauit, quorum consilijs crederetur, si & probi, & prudentes, & beneuoli essent, etsi quid horum trium abfuerit, non satis tutum esse monet, illos nostræ causæ cognitores & patronos deligere. Nam si is vir probus erit, & nobis amicus, sed idem parum prudēs & consideratus, facilè ipse in errorem prolapsus, nos quoque in idem præcipitium aget: sin autem consilio & sapientia abundabit, sed improbo animo, & in nos malè animato fuerit, in fraudem inducet potius, quam bono & salutari consilio proderit; si denique fuerit, & prudentia & virtute spectata, sed nulla nobis necessitudine deuinctus, consulet ille quidem rebus nostris bona fide, & sine fallacia, sed tanto melius consulturus erat, si nobis aliqua cum ipso intercessisset coniūctio. Quid tu, cum ad te, amplissimum & laboriosissimum Procance-

cance-

cancelarij munus, voluntate optimi Regis, consensu sapientissimi Senatus, omnium verò ordinum summo cum applausu delatum fuisset, nonne quod huius magistratus officium est, cum ad causas cognoscendas, & iudicia exercenda accedebas, ab hoc trium virtutum comitatu deducebaris? nonne huic iuxta te locum deferebas? Aderat religio, probitatis, innocentiæ, & cæterarum virtutum procreatrix, quæ diligenter prouidebat, ne vllis vnquam largitionibus, aut fucatis blanditiis, aut ementitis rationum momentis, æquitatis ara expugnari posset, Aderat sapientia, quæ offusas fallaciarum tenebras discutiebat, & quæ, quid in quaq; re verum esset, reperiebat. Aderat ciuium & patrię indefessus amor, qui ius suum vnicuique tribuebat, & ne quis vnquam dignitatis aut fortunarum detrimentum caperet, operam dabat. Dicebat grauissimus Romanorum, & omnium officiorum momenta diligentissime perpendens, M. Cato: iudicem nec pro iustis orandum, nec pro iniustis exorandum. Quis hoc dictum melius? quis magis ad amusim in iure dicendo teipso expressit? qui vix vnquam, ac ne vix quidem, aliquo verbo compellatus, multis iactatam iniuriis, & multis exagitatam contumeliis æquitatem eripiebas, & cui debebatur reddebas; & qui in causis iniquis nullius fauore, nullius gratia, nullius precibus,

nec vllis vnquam preciosis rebus, à iustitia te deflecti patiebaris. In cælum vsque M. Curius extollitur, quòd Samnites, cum sibi magnum pondus auri attulissent, illo dicto repudiauit, aurum habere, præclarum sibi non videri, sed eis qui aurum haberent, imperare. Maximæ laudi, C. Fabricio datum est, quod Legatus ad Regem Pyrrhum, oblata sibi ex gemmis & auro præstantissima regalis munificentiæ dona, accipere recusauerit. Tua vero laus, quo tam vberrimo ac fælici orationis flumine assequi? quibus tam præclaris Poëtarum carminibus exprimi? quibus denique annalium monumentis, ad sempiternam hominum memoriam consecrari poterit? cum nõ semel, nec bis, vt hi Romanorum, sed quot erant causæ auscultandæ, tot maximis & sumptuosis muneribus, lacessitus & prouocatus, illa tamen, ne inspicienda quidem duxisti, sed præteriens, illam solennem tibique toties vsitatam vocem reddebas, æquitatem in tuis iudiciis sine vllis prœmiis, quenquam posse obtinere, iniquitatem verô, nulla vi pecuniæ, nullo auro etiam in vnum ex omnibus Gazis congesto, mercari posse. Quid hac voce maius, quid præstantius, non dicam reperiri, sed excogitari potest? vincit sua nobilitate, doctissimas sapientissimorum hominum sententias, quod hæ, animum quadam iucunditate perfundant, illa vsui & rebus humanis accomodata: vincit Le-

cit Legislatorum instituta, quod hæc illi, nōn sibi, sed aliis viuendi rationes indixerunt, illa verò tanquam Sacrosancta lex, in tui offficij religione semper est versata: Vincit Apollimis, magno studio, & magna veneratione, à cunctis nationibus quæsita oracula, quod hæc ambiguis perplexa verbis, plurimis perniciem attulerunt; illa plurimos, in suis fortunis collocauit, plurimis salutem & dignitatē reddidit. Ægiptij Sacerdotes, qui animalium, cęterarumq; rerum figuris, tanquam litteris quibusdam, in animi sui sensibus prodēdis vtebantur, iustitiam designare volentes, corpus virginali forma, sed cui caput ademptum esset pingebant, quasi quod vt Seneca in Octauia conqueritur,

Neglecta terras fugit, & mores feros
Hominum, cruentâ cæde pollutas manus,
Astrea virgo syderū magnū decus, reliquerit.

In qua enim Repub: ac societate, vi & ferrores geruntur, audacia, rapinæ, nefariæ libidines regnāt, ciuium vulneribus Respub: cruentatur, Senatus tamen obmutescit, iudicia conticescunt, ciues optimi lugent; seque non legum sed parietum præsidio tuentur, ab hac iustitia voluntarium exilium suscipiēs recedit, vniuersaq; sacra & prophana, latrocinijs diripienda permittit. Non sum nescius, superiori memoria, magna cum diligentia, seueritate, sanctimonia, iudiciorum vim, & grauitatem, custoditam,

ſtoditam & cōſeruatam fuiſſe, ſed ſi hæc perdita atque profligata fuiſſet, tu hanc, ipſamq; iuſtitiam reuocare, tu infamiam ac inuidiam iudiciorum remouere, tu ſpem corrumpendi iudicii præcidere, tu fidem in foro, auctoritatem in Senatu, religionem in templis collocare poteras. Tibi enim iure optimo, illud elogium, quod M. Cic: de Bruto, quem tanquam partem animæ diligebat, fecit; tibi inquam, conuenit, Quid tàm diſtans, quàm à ſeueritate comitas? quis tamen vnquam te, aut ſanctior eſt habitꝰ aut dulcior? quid tàm difficile, quã in plurimorum controuerſiis diiudicandis, ab omnibus diligi? conſequebaris tamen vt eos ipſos, quos contra ſtatuebas, æquos placatosq; dimitteres: itaque efficiebas, vt cum gratiæ cauſa nihil faceres, omnia tamen erant grata, quæ faciebas. Diutius forſan, quàm debui, I. P. hoc inani & impolito verborum ſtrepitu, tuas patientiſsimas aures videbor alicui, & tibi ipſi, detinere: mihi verò in hoc ſpatioſo, & floridis ac virentibus tuarum virtutum meritis conſito campo, etiam hoc modicum & inſtar momenti videtur, ſed ne moleſtus ſim, & ne, quod res eſt, videar parua naui, maria velle emetiri & transmitere; ad portum me ſi non plenis, attamen non fractis velis recipiam; Si vt quendã Vlyſſes, non prius poſt tot res aduerſas & infortunia perpeſſa, regno paterno, & optatæ quieti redditus

ditus est,quàm Phęacum regionem lustrasset: ita & ego facile exitum orationis reperiam,si priùs aliqua de tuo vero & perpetuo in Remp: amore commemorauero. Et cum mecum, tuam superiorem vitam,multis in molestiis & difficultatibus actam recogito, & iam præsentem, cum in iisdem curis & laboribus exerceri intueor, quin exclamem, continere me non posum. Ecquando finis erit malorum? ecquando mordaces & sanguisugæ discedent curæ? ecquando hæc catena malorum, in qua molestia molestiam, calamitas calamitatem trudit & excipit,euoluetur? Itane,etiam ne in hac, non tam senili, quam defessa & attrita negotiorum Regni difficultatibus ætate, quiescendum erit. L. Lucullus, postquam tot imperia, à populo Rom: sibi demandata gesisset, & postquam primus Romanorũ, cũ exercitu Taurũ montem transisset, Asiam aggressus fuisset,Tigranis & Mithridatis copias fregisset,reliquúm ætatis pacatæ vitæ & tranquillæ dedit. Scipio verò Africanus, fulmen Imperij Rom: Punicę fraudis & audaciæ domitor, ipsiusq; Carthaginis opulentæ & munitisimæ expugnator, & gloriæ satietate captus, & motuum ciuilium pertæsus, vitam ruri in otio cum dignitate egit. Quid prohibet, quo minus & tu, tanto exemplo Clarisimorũ virorũ,hoc graue & negotiosum munus curandæ Reip: in aliorũ humeros reclines, & hoc

hoc quodcunq; reſtat vitæ, publicis laboribus fatigatæ, cur non aliqua iucunda & honeſta quiete recreas & confirmas? amor ſcilicet, quo ſummopere patriam complecteris, non patitur, non permittit, ſed intimis animi ardeſcens medullis, ad Reipub: curas anxiè & ſollicitè hortatur. Hic te ab adoleſcētia, in hos fluctus & tempeſtates ciuilium rerum coniecit; hic perſuaſit, vt difficillimam moderandæ Reipub: artem cognoſceres, hic autor fuit, vt illam forenſem: & rebus agendis accōmodatam orationis facultatē, (qua apud exteros Tulliani viſi ſumus,) conſequerere: hic efficit, vt oēs ſine diuturna moleſtia, ſine impenſa, etiā ſine patrono, paratiſsimum rerum ſuarum perfugium in tua prudentia haberent; hic vt peſtem & perniciem à Rep: conſilio ſapientiaq; propulſares; hic denique, vt cum illa ciuium à ſuo Principe voluntatum alienatio fuiſſet facta, & Regni ſtatus in maximum diſcrimen adductus, ſuſcepta Regis nomine Legationē, contendiſti etiam cum vitæ diſcrimine, vt & Principis optimi dignitas, ſarta & tecta eſſet, & vt offenſionibus obliteratis, in mutuū amorē & concordiā exardeſcerent, cōmunemq; Remp: cōmuni ſtudio & amore cōplecterentur. Verè ſæuus eſt, & crudelis amor, illorumq; rationibus inimicus, quorū animos vrit, his verò benignus & fructuoſus, qui nos ſibi eo deuinctos habent, Et quanquā plurimi fuerunt,

     runt,

funt,qui diuerſa amoris ſui in Remp: monumenta, extare voluerũt, & aut inſtructiſsimis copiis pro libertate dimicãdo,aut cũ hoſte in certamen ſingulare euocato manũ conſerendo, aut ciues flagitioſos vrbe prohibendo, mortem oppetierunt: ſed quid tàm ciuibus optabiliùs, quid patriæ ſalutariùs,quid Reipub: glorioſiùs,quam ſine cæde, ſine ferro,non modò hoſtiles acies conficere,ſed excitatas in Repub: tempeſtates, conſilio regere,& quadam diuina propè moderatione ſedare. Illi enim, ſæpiùs audacia, & inconſulto gloriæ ſtudio incenſi, aut ipſi occubuerunt, aut fortiſsimo exercitu amiſſo, hoſti viam ad Rempub: opprimendam muniuerunt: hi aut nullo milite conſcripto,aut paruis copiis collectis, ſed nullis non modo ſignis collatis, ſed ne belli ſigno dato, hoſtem ad deditionem & ad mandata accipienda ſæpenumero compulerunt: illi vix aliqua patriæ ſalute allata,è vita ſublati, plura & maiora amoris ſui argumẽta declarare nequiuerũt; hi meritis, & gloriæ ſuperſtites, quoties Reſpub: fracta malis, debilitata diſſenſionibus, abiecta metu periclitatur, toties hanc ſaluberrimis conſiliis, ad ſpem libertatis & priſtinæ dignitatis erigũt. Quare Homericus ille Rex Regum Agamemnon, plures ſibi dari Neſtorea prudentia viros, quàm Achillea fortitudine milites,ad opes Priami,&gentem Troianam euertendam, optabat. Quidquid em̃ turba-

rum, in eius Castris iracundus & furiosus Achilles dabat, totum hoc sapientissimus Nestor; maturo consilio, atque incredibili prudentia sedabat. Hæc sunt tua trophæa, I. P. hi arcus triumphales, quos in hac publica omnis ætatis hominum lætitia, ex tuo primo ac fælicissimo in hanc Episcopatus Sedem ingressu, tuis maximis togatisq; virtutibus erigimus, & statuimus. Quorũ, non hanc rudem operis structuram, sed in his rerum à te gestarum imaginẽ; aliquomodo adumbratam, quis non demirabitur? quis non amplectetur? quis non prædicabit? nisi aut quem, alienis bonis mærens inuidia inuaserit sed inuidia virtute parta (vt Tullius dicebat) gloria non inuidia putanda; aut nisi quis, nullam victoriam dicendam, nullum triumphum, nisi ex hoste deuicto agendum esse existimabit. Sed quæ belli ratio difficilior, quæ periculosior esse potest, quàm, cum prædonibus animarũ, cum hostibus salutis humanę, tot fallaciarũ artibus instructissimis, in certamen descẽdere? & pro Christi hęreditate, pro sacris & aris, pro ritu religionis Apostolicæ decernere? hominesq; nescio quibus furiis ac præstigiis vexatos, vt rebus diuinis bellum indicant, ab illarum contactu prohibere? Qua ex pugna cũ semper victor redieris, an non meritò, hoc præsertim tẽpore, quo tua merita amplissimis prœmiis ornata, & omnium bonorũ faustis acclamationibus prosequuta,

exultant & triumphāt, religio quoq; triumphabit? an non vel his triumphalibus ſtatuis decorabitur? Quid verò numeroſus & fortiſsimus miles, quid machinæ bellicæ proficient? niſi Reſp : ea prudentia viros habeat,qui & belli gerendi conſilia ſubministrent,& fines imperii armis prolatos tueri ſciant. Qua cū ſemper,dubiis & formidoloſis Reip: temporibus, præſtò adfueris: quid eſt, cur non etiam triūphi honorem cōſequatur? Iam quæ eſt laus,quę dignitas,gentes im̄anitate barbaras, locis infinitas ſuperare,æquitatis verò nullam certā legem tenere, profectò nulla vis externa tàm ſubitò,quàm hoc vnum,pręſentiſsimā perniciem publicis rebus poteſt accelerare. Hac,cum ex æquo ius dicēdo,ſalutem & dignitatem Reipub: tuebare, hæc ipſa etiam ornamētis triumphi cumulata exultet. Quid deniq; prodeſt,nouas dominationes bello cōparare, imperij nomen augere,ſi ciues ea fide & amore,in patriā fuerint, vt hanc pecunia inducti, parati ſunt prodere: ſed cum, tuum verum & conſtantem in omnibus rebus amorem retinueris,meritò huic etiam triumphanti applaudimus. Quare, cum hoc pulcherrimo virtutum triūphantium comitatu, ingredere fælix & fortunatus primariam tui Epiſcopatus Vrbem, ingredere & occupa,debitam tuis maximis virtutibus Sedem; ingredere auguſtiſsimum, & Sacratiſsimis B.Staniſlai reliquiis celeberrimum

Tem-

16

Templum; & quod vnũ, effuſis ad Deum precibus optamus, vtinam huic ipſi quam diutiſsimè præſis; & vt nunc fauſtiſsimis gratulantium votis, pro tua incolumitate ſuſceptis, hunc tuũ Epiſcopatum ingrederis, vtinam ita olim vtinam, cæleſti applaudente Curia, lætus Cælum ingrediaris.

PROSPHONISIS ACADEMIÆ.

ANTISTES Chriſti, ſacrarum gloria rerum,
Eccleſię lampas, columen pietatis auitæ,
Exortum ſidus Craci regione vetuſta,
Pontificum virtute micans, paſtoris amore,
O decus, ô TYLICI, Lechi de ſtirpe Quiritum.
Quam te cerno lubens, veneror'q; inſignibus auctum
Pontificis Craci, Solenni more petentem
Auguſtas ſedes, ſanctoq; cruore rubentes:
Non me tecta tenent, mirâ dulcedine captam,
Conſcius haud paries, curæ., ſtudii'q; tenacis,
Effuſam retinere poteſt in gaudia mentem,
Munere prorumpens medio, proprioq; penate
Obuia proceſsi, cætu comitata meorum.
Moribus vt Spartana grauis, cultûque ſeuero,
Excita, diffuſo totam ſermone per vrbem,
Aduentare grauem ſpoliis certamine natum,
Quem circum plaudens fundit ſe armata iuuentus,
Exſilit, atque gradum geſtit coniungere campis:
Sic mea, fama loquax, compleuit limina poſtquam,
Illuxiſſe diem TYLICI, quo ſumat honores
Præſulis, atque ſuum ingrediatur Paſtor ouile,

Occupat

Occupat exultans subitò mea corda voluptas,
Hunc populis Craci, reserare Palatia cæli,
Ingenium cuius, primæuo in flore iuuentæ
Instruxi recti monitis, studiisq; Sophôrum,
Quemq; mei memorem longâ asuetudine feci,
Nec mora, lætitiâ totis stimulata medullis,
Extra tecta, tuos vultus, plaususque requiro,
Ipsa ferens plausum, conceptaq; pectore vota:
Faustis ô vtinam auspiciis, atque omine fausto,
Ingrediare tuam sedem, prendasque sacratas
Fælix ô vtinam Christi ditionis habenas.
Te duce, te ô vtinam fidei diuortia cessent,
Perfida nec rabies ausit temerare vetusta
Sacra Dei, aut dotem templis auferre dicatam,
Omnes sed Christi veniant sub iura benigni,
Amplexi veteres ritus, & dogmata prisca.
Conatusq; mei, curæ, vigilesq; labores,
Quos animis iuuenum, impendo studiosa colendis,
Semirutis penitus tectis, & paupere censu,
Prœmia si meritis nequeunt condigna referre,
Vi propriâ serpent, lætosq; dabunt tibi fructus,
Si me si placidis oculis, vultuq; sereno
Multis defessam curis, studiisque seueris
Adspicies, mestæ propulsans nubila mentis,
Sique meum Genium, quouis tutabere casu.
Sic voueo, sic mens denunciat ipsa futurum
Auguriisque istis, etiam tibi sidera spondet.